

Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының «Бейнелеу өнерінің тарихы мен теориясы» кафедрасының PhD докторанты Келсінбек Мөлдір Мухиддинқызының «8D02195 – Өнертану» БББ бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «XXI ғасырдағы Қазақстан кескіндемесінің мәдени кодтары ұлттың рухани құндылықтарының көрінісі ретінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына берілген

РЕСМИ РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/ н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Диссертация тақырыбында қарастырылған мәселе төменде көрсетілген мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді. «Халықтың үміттеріне толық жауап беретін, елдің саяси және қоғамдық өмірін жаңарту, ұлттың мәдени кодын және менталитетін жаңғырту қажет» екенін атап өткен болатын. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» 02 қыркүйек 2024 ж.; https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevty-n-adiletti-kazakstan-zan-men-tartip-ekonomikalyk-osim-kogamdyk-optimizm-atty-kazakstan-halkyna-zholdauy-285659
		1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның	Бұл диссертациялық жұмыс мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалмаған. Алдағы уақытта «Креативті индустрияны» дамытудағы

		атауы мен нөмірін көрсету);	мемлекеттік бағдарламалардың талаптарына сай гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер бағытына сәйкес ұсынуға болады.
		2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);	
		3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	
2	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Қазіргі ғылымның маңызды міндеттерінің бірі – мәдени кодтардың өнердегі сипатын және мәдени код арқылы қазақтың ұлттық мәдени құндылықтары, дүниетанымдық бағдарлары мен мінез-құлық стереотиптері туралы ұжымдық санада қалыптасқан түсініктердің көркемдік пайымын зерттеу. Сонымен қатар, өнер туындыларының жүйесін, оның құрамындағы көркем образдарды, тарихи жадыны жаңғырту мен рухани мұраны сақтау мәселелерін де қарастыру қажет. Теориялық әдебиеттерде, Қазақстан өнері туралы сыни мақалалар мен эсселерде «мәдени код» термині жиі қолданылғанымен, бұл ұғымның ғылыми анықтамасы толық қалыптаспай, көбінесе суретшінің шығармашылық тілін немесе даралық

			қолтаңбасын сипаттауға пайдаланылып жүр. Кей жағдайларда бұл ұғым этникалық метафора ретінде де қарастырылады. Сондықтан қазіргі таңда бұл терминмен жұмыс істеуде ғылыми көзқарас қажет, мәдени кодты зерттеу бойынша теориялық-методологиялық негіздемесін қалыптастыру, оның негізгі құрылымдық элементтерін, ішкі байланыстар жүйесін және типологиясын анықтау аса маңызды.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі:	Докторант зерттеуінде алдына қойылған мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыру барысында тарихи және теориялық дереккөздерді терең зерделеп, салыстырмалы талдаулар жүргізген. Сонымен қатар, материалдарға жан-жақты зерттеу жасап, негізделген тұжырымдамалар мен нақты нәтижелерге қол жеткізген.
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) төмен;	
		4) өзі жазбаған.	
4	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:	Зерттеу тақырыбының өзектілігі оның ғылыми, мәдени, теориялық және практикалық маңыздылығымен айқындалған. Қазақстанның жас суретшілері шығармашылығында мәдени сәйкестендіру мен этникалық сананың мәселелері басты орынға шығуы отандық өнерде мәдени кодтарды бейнелеу механизмдерін түсінудің айрықша маңызды екенін көрсетеді. Бұл мәселенің пәнаралық контекстте қарастырылуы, гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдардың әдіснамалық құралдарын
		1) негізделген;	
		2) ішінара негізделген;	
		3) негізделмеген.	

		3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген;	А.Жолковский және т.б. еңбектеріне сүйенеді. Мәдени кодтың мәнін ашу үшін лингвомәдениеттану ғылымының әдістемелік құралдары, код ұғымы тұрақты және нақты семантикалық мәнге ие екендігі қарастырылған В.В. Красных, Б. Гудков, С.М. Толстая ғылыми еңбектері қарастырылған. Сондай ақ отандық өнертанушы ғалымдар Р.А. Ергалиева, ХХ.Труспекова, О.В. Батурина, А.К. Юсупова, С.Ж. Кобжанова, Д.С. Шарипованың еңбектері назарға алынған. Мәдени кодтың әртүрлі формаларын, оның ішінде фольклорлық, мифологиялық және қазіргі Қазақстандық әдеби процестердегі кодтауды зерттеу мәселелері С.А. Қасқабасов, Б. Азибаева, А. Жақсылықов, Е. Тұрсынов, С. Қондыбай, З. Ахметжанова, А. Қодар, К.С. Матыжанов сынды ғалымдардың еңбектерін жүйелеп қарастырады.
		4) талдау жоқ.	
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?	Диссертациялық жұмыста алынған ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа. Зерттеу жұмысында қазақ өнертану саласында әлі кеңінен қарастырылмаған тақырыптар мен әдіснамалық тәсілдер қамтылған, жұмыс ғылыми жаңалық деңгейінде бағалануға лайықты.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?	Диссертациялық жұмыстың қорытындылары жаңа деп айтуға толық негіз бар.
		1) толығымен жаңа;	

		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген.
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?	
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертациялық жұмыстың негізгі қорытындылары теориялық және практикалық негіздерге сүйене отырып жасалған. Зерттеу барысында ұсынылған тұжырымдар нақты теориялық дәлелденген, жүйелі ғылыми талдаулар жүргізілген, заманауи әдіснамалық тәсілдермен және көркемдік материалдармен толық негізделген. Осы ерекшеліктердің арқасында бұл диссертациялық жұмыс өнертану ғылымының дамуына өзіндік үлес қосады және өзектілігі жоғары, мазмұнды ғылыми еңбек ретінде бағалауға лайықты.
7	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:	7.1 Жұмыста ереже дәлелденген. 7.2 Жоқ. 7.3 Ұсынылған ережелер жаңа. 7.4 Ережелерді қолдану деңгейі кең. 7.5 Зерттеу нәтижелері және негізгі ережелер 4 ғылыми мақалаларда баяндалған.
		7.1 Ереже дәлелденді ме?	
		1) дәлелденді;	
		2) шамамен дәлелденді;	
		3) шамамен дәлелденбеді;	
		4) дәлелденбеді;	

		5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	Диссертациялық зерттеудің негізін құрайтын теориялық мәселелері мен тұжырымдары ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитеті белгіленген республикалық 3, SCOPUS базасына енетін нолдік емес, импакт факторы бар халықаралық 1 ғылыми басылым материалдарының жинақтарында жарияланды. Мақала мазмұны және қозғаған мәселесі диссертация тақырыбына сәйкес келеді.
		7.2 Тривиалды ма?	
		1) ия;	
		2) жоқ;	
		3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.	
		7.3 Жаңа ма?	
		1) ия;	
		2) жоқ;	
		3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	
		7.4 Қолдану деңгейі:	
		1) тар;	
		2) орташа;	
		3) кең	
		4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	
		7.5 Мақалада дәлелденген бе?	
		1) ия;	
		2) жоқ	
		3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	
8	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі.	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Зерттеу жұмысында негізгі әдіс ретінде тарихи-теориялық талдау, салыстырмалы сараптама жасау тәсілдері, сондай-ақ құрылымдық-семиотикалық тәсіл, семантикалық талдау, өнертанушылық талдау тәсілдері негізге алынған.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері	
			Диссертациялық жұмыста зерттеу нәтижелерін талдау

		компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:	барысында заманауи ізденістерге сай компьютерлік технологиялар қолданылып, мәліметтерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелері пайдаланылған.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Диссертациялық жұмыстың мазмұнынан туындайтын қорытындылар өнертану ғылымының талаптары негізінде жан-жақты талданып, ғылыми түрде дәлелденген. Зерттеу барысында педагогикалық ғылымдар аясында арнайы эксперименттік жұмыстар жүргізілмеген.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	150 әдебиет пайдаланылған.
9		9.1 Диссертацияның теориялық маңызы:	Бұл зерттеу бірқатар құнды нәтижелер мен

			интеграциялау арқылы өзекті шешімін таба алған.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:	Диссертациялық жұмыстың мазмұны мен құрылымы зерттеу тақырыбын толық ашуға бағытталған және оның негізгі мәселелерін жан-жақты қамтиды. Осы тұрғысынан алғанда, қойылған мақсат-міндеттерін орындаған, мазмұндық және ғылыми негіздемесі айшықталған, өзектілігі мен тұжырымдамалары дәлелденген толыққанды зерттеу жұмысы болып табылады.
		1) айқындайды;	
		2) ішінара айқындайды;	
		3) айқындамайды.	
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбының мазмұнын нақты ашады және соған толық сәйкес келеді.
		1) сәйкес келеді;	
		2) ішінара сәйкес келеді;	
		3) сәйкес келмейді.	
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:	Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланыс сақтаған.
		1) толық байланысқан;	
		2) ішінара байланысқан;	
		3) байланыс жоқ.	
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Мәдени код ұғымын ашуда кеңестік ғылыми мектептің структурализм мен семиотика салаларындағы іргелі еңбектеріне, код ұғымы ақпаратты жеткізетін екінші деңгейлі семиотикалық жүйе ретінде қарастырылады Р.Г. Якобсон, Ю.М. Лотман, В.П. Топоров, Вяч. Иванов,
		1) сыни талдау бар;	
		2) талдау ішінара жүргізілген;	

	Практикалық құндылық қағидаты	1) ия;	қорытындыларды қамтиды. Зерттеудің теориялық маңызы Қазақстанның қазіргі бейнелеу өнерін көпсалалық тұрғыда қарастыруда жатыр. Докторлық диссертацияның теориялық қорытындылары мен материалдары қазіргі бейнелеу өнерінің тарихы, өнер теориясы мен әдіснамасы саласындағы алдағы зерттеулерде қолданылуы мүмкін.
		2) жоқ.	
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:	Зерттеудің практикалық маңызы: жұмыста жинақталып, талданған материалдар Қазақстанның қазіргі өнерінің тарихы мен теориясы бойынша оқу бағдарламаларын және дәріс курстарын, сондай-ақ визуалды зерттеулер бойынша арнайы курстарды әзірлеуде теориялық және әдіснамалық тұрғыдан пайдалы болмақ.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
10	Жазу және ресімдеу сапасы	9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?	Диссертациялық жұмыстың практикалық ұсыныстары толығымен жаңа, алынған нәтижелер кәсіби тұрғыдан пайдалы болатыны сөзсіз.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
		Академиялық жазу сапасы:	
		1) жоғары;	Талапқа сай жазылып рәсімделген.
		2) орташа;	
		3) орташадан төмен;	
		4) төмен.	
11	Диссертацияға ескертулер		Зерттеу жұмысында техникалық қателіктер кездеседі.
12	Докторант мақалаларының зерттеу		Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы диссертациялық еңбектің

	тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		ішкі бірлігі мен маңыздылығын айқындауға бағытталған. Зерттеу барысында қол жеткен негізгі ғылыми жаңалықтарға мақаладағы зерттеулер сәйкес келеді.
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Келсінбек Мөлдір Мұхиддинқызының «8D02195 – Өнертану» БББ бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «XXI ғасырдағы Қазақстан кескіндемесінің мәдени кодтары ұлттың рухани құндылықтарының көрінісі ретінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ғылыми дәрежелер беру талаптарына сай рәсімделген, толық аяқталған ғылыми жұмыс. Диссертацияның осы айқындаушы белгілеріне сүйене отырып «8D02195 – Өнертану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп есептеймін.

Ресми пікір білдіруші,
PhD докторы, Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
«Дизайн» кафедрасының профессоры

